

Rachunek przepływów pieniężnych jako element sprawozdania finansowegoAnna Korpetta, [biegły rewident Warszawa](#), Rödl & PartnerAdam Frąckiewicz, [starszy konsultant Warszawa](#), Rödl & Partner

Bilans i rachunek wyników nie dadzą pełnego obrazu kondycji firmy. Dopiero cash flow pozwala dostrzec faktyczny przepływ gotówki w podziale na działalność operacyjną, inwestycyjną i finansową. Nie wszystkie firmy muszą go sporządzać.

Sprawozdanie finansowe składa się nie tylko z bilansu czy rachunku zysków i strat. Jego ważnym, choć niedocenianym elementem, jest również rachunek przepływów pieniężnych, zwany także sprawozdaniem z przepływów pieniężnych lub cash flow.

Obowiązek nie dla wszystkich podmiotów

Nie wszystkie jednostki stosujące przepisy ustawy o rachunkowości są zobowiązane do sporządzania rachunku przepływów pieniężnych jako elementu sprawozdania finansowego. Obowiązek taki ciąży na podmiotach, których sprawozdanie finansowe, zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy o rachunkowości (dalej: uor), podlega obowiązkowi corocznego badania przez biegłego rewidenta. Zobligowane do jego przygotowania będą jednostki sporządzające skonsolidowane sprawozdania finansowe grup kapitałowych oraz jednostki kontynuujące działalność, sporządzające jednostkowe sprawozdania jeśli są to:

- banki krajowe, oddziały instytucji kredytowych, oddziały banków zagranicznych, zakładów ubezpieczeń, zakładów reasekuracji, głównych oddziałów i oddziałów zakładów ubezpieczeń, głównych oddziałów i oddziałów zakładów reasekuracji oraz oddziałów zagranicznych firm inwestycyjnych,
- spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe,
- jednostki działające na podstawie przepisów o obrocie papierami wartościowymi oraz przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi,
- alternatywne spółki inwestycyjne w rozumieniu przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi,
- jednostki działające na podstawie przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych,
- krajowe instytucje płatnicze i instytucje pieniądza elektronicznego,
- spółki akcyjne, z wyjątkiem spółek będących na dzień bilansowy w organizacji,

Zobowiązane są również pozostałe podmioty w zależności od skali prowadzonej działalności. Warunkiem spełnienia obowiązku sporządzenia cash flow jest przekroczenie przez jednostkę w poprzednim roku obrotowym co najmniej dwóch z trzech poniższych progów:

1. średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wyniosło co najmniej 50 osób,
2. suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego stanowiła równowartość w walucie polskiej co najmniej 2 mln euro,
3. przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych za rok obrotowy stanowiły równowartość w walucie polskiej co najmniej 5 mln euro

Ponadto należy zaznaczyć, że nawet w przypadku obowiązkowego badania sprawozdania finansowego, ustawodawca zwolnił z obowiązku sporządzania rachunku przepływów pieniężnych jednostki posiadające status jednostki małej i mikro. W związku z powyższym jednostki, które w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe oraz w roku poprzedzającym ten rok obrotowy nie przekroczyły co najmniej dwóch z trzech poniższych wielkości, będą mogły pominąć rachunek przepływów pieniężnych w swoim sprawozdaniu finansowym:

1. 17 mln zł – suma bilansowa,
2. 34 mln zł – przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów,
3. 50 osób – średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty.

Należy jednak pamiętać, że warunkiem koniecznym umożliwiającym zastosowanie przewidzianych uproszczeń dla jednostek małych i mikro jest nie tylko zachowanie wyżej wymienionych progów, ale również podjęcie przez organ zatwierdzający (np. zgromadzenie wspólników w spółce z o.o.) decyzji w sprawie sporządzania uproszczonego sprawozdania finansowego. Co prawda uor nie określa w jakim terminie powinna być podjęta uchwała dotycząca zastosowania uproszczeń, jednak przyjmuje się, że powinno to nastąpić przed sporządzeniem sprawozdania finansowego.

Widać, co się dzieje z pieniędzmi

Rachunek przepływów pieniężnych pokazuje w jaki sposób jednostka pozyskuje i wykorzystuje środki pieniężne w danym roku obrotowym. Ukazuje on trzy aspekty działalności firmy, których analiza może dostarczyć wielu istotnych informacji. Zgodnie z artykułem 48b ust. 3 uor pierwszym aspektem są przepływy z działalności operacyjnej, które powiązane są bezpośrednio z podstawowym rodzajem działalności danej firmy. Można tu wyodrębnić przepływy związane ze sprzedażą dóbr lub usług, wypłatą wynagrodzeń dla pracowników czy finansowaniem dostaw. Wyodrębniając tę grupę przepływów jako pierwszą ukazano możliwości przedsiębiorstwa w jego działalności podstawowej, pomijając tym samym przepływy powiązane z finansowaniem czy działalnością inwestycyjną danej spółki.

Kolejnym aspektem są przepływy z działalności inwestycyjnej przedsiębiorstwa, które dotyczą nabywania i zbywania aktywów trwałych oraz aktywów finansowych klasyfikowanych jako krótkoterminowe, a ponadto wszelkich kosztów i korzyści z nimi związanych.

Następnym, a za razem ostatnim aspektem działalności firmy są przepływy z działalności finansowej, które są powiązane z pozyskiwaniem i utratą źródeł finansowania, a w wyniku których zmienia się wartość zadłużenia jednostki oraz struktura kapitału własnego.

Rachunek przepływów pieniężnych, zgodnie z art. 48b ust. 1 uor oraz Krajowym Standardem Rachunkowości nr 1 „Rachunek przepływów pieniężnych” może być sporządzony w dwóch wariantach, mianowicie metodą pośrednią lub bezpośrednią (ich wzory są zawarte w załączniku nr 1 do uor).

Metody te różnią się sposobem prezentacji danych z działalności operacyjnej, natomiast przepływy z działalności inwestycyjnej i finansowej prezentowane są jednakowo w obu metodach. Podczas gdy w metodzie bezpośredniej wykazuje się wpływy i wydatki z działalności operacyjnej jako odrębne pozycje, a następnie sumuje się je do kwoty przepływów pieniężnych netto, w metodzie pośredniej punktem wyjścia jest zysk netto. Zysk ten jest następnie korygowany o pozycje, które nie powodują zmiany stanu środków pieniężnych i o pozycje nie dotyczące działalności operacyjnej. Do podstawowych korekt pozycji niepieniężnych zalicza się:

- amortyzację,
- wynik działalności inwestycyjnej oraz
- zmianę stanu rezerw.

Z kolei jeśli chodzi o pozycje pieniężne, ale nie dotyczące działalności operacyjnej, można tu wymienić:

- otrzymane dywidendy,
- odsetki z tytułu inwestycji,

- zapłacone odsetki od kredytów.

Warto również pamiętać o uwzględnieniu w metodzie pośredniej zmiany stanu zobowiązań związanych z działalnością operacyjną, a także zapasów, należności oraz rozliczeń międzyokresowych.

Obok przedstawiono przykład wskazujący na różnice w sporządzeniu rachunku przepływów pieniężnych w metodzie bezpośredniej w stosunku do rachunku sporządzonego metodą pośrednią.

Jak wynika z przykładu, przepływy pieniężne netto mają taką samą wartość w przypadku zastosowania obu metod, jednak ich szczegółowa prezentacja jest różna. Metoda bezpośrednia wymaga sięgnięcia wprost do ewidencji analitycznej, metoda pośrednia skupia się natomiast na prezentacji zmian wartości wynikających z bilansu.

Wybór sposobu sporządzenia cash flow zależy od kierownika badanej jednostki. Powinien on być również określony w polityce rachunkowości podmiotu.

Uwaga! Większość podmiotów wybiera metodę pośrednią sporządzenia cash flow. Może to wynikać z faktu, że wybór metody bezpośredniej nie zwalnia jednostki z obowiązku uzgodnienia przepływów z działalności operacyjnej z prezentacją zgodną z metodą pośrednią, co wynika bezpośrednio z zakresu informacji dodatkowej.

Czy cash flow jest potrzebny

Podmioty często postrzegają obowiązek sporządzenia rachunku przepływów pieniężnych jedynie jako wypełnienie ustawowego obowiązku. Tymczasem jest on bardzo pożytecznym narzędziem do oceny sytuacji finansowej spółki.

Bilans i rachunek zysków i strat nie dostarczają kompletnych informacji o kondycji finansowej. Bilans ujawnia informacje o samej zmianie środków pieniężnych, jednak nie pokazuje, jakie były źródła ich pozyskania i na co były wydatkowane. Z kolei rachunek zysków i strat służy bardziej analizie zdolności oraz możliwości danego przedsiębiorstwa do generowania środków finansowych.

Rachunek przepływów pieniężnych ujawnia natomiast faktyczny przepływ gotówki w podziale na trzy podstawowe kierunki działalności. Pokazuje wynik na działalności podstawowej, wskazuje ile wydatkowano na środki trwałe, a ile na ich zakup, w jakiej kwocie zaciągnięto kredyty lub udzielono pożyczek. Są to istotne informacje z punktu widzenia zarządzania działalnością spółki.

Ponadto, cash flow jest niezbędny do kontrolowania płynności finansowej w spółce, a także do analizy jej bezpieczeństwa. Dodatkowo ukazuje on wypłacalność firmy oraz zdolność do terminowego regulowania zobowiązań. Rachunek przepływów stanowi więc wypełnienie luki pomiędzy bilansem i rachunkiem wyników, i umożliwia pełne oddanie sytuacji finansowej danego podmiotu. Należy zatem pamiętać, że jest on narzędziem służącym dokładniejszej ocenie sytuacji finansowej danego przedsiębiorstwa, a w połączeniu z pozostałymi elementami sprawozdania finansowego ukazuje jego pełne możliwości pod względem operacyjnym, inwestycyjnym oraz także finansowym.

Przykład

Spółka XYZ zaksięgowała w roku 201X przychody ze sprzedaży netto w wysokości 100 mln zł, z tego klienci zapłacili 90 mln zł (dla uproszczenia pominięto kwestie VAT). W kosztach operacyjnych firma zaksięgowała koszty zakupu materiałów w kwocie 50 mln zł, z czego zapłacono 45 mln zł, pozostałe usługi 42 mln zł (opłacone w całości).

Rachunek zysków i strat za rok 201X (w tys. zł):

przychody ze sprzedaży 100 000

koszty operacyjne: -92 000

zakup materiałów -50 000

pozostałe usługi -42 000

wynik brutto 8 000

podatek dochodowy (zapłacony) -1 360

wynik netto 6 640

Ponadto, zmiana stanu aktywów i pasywów (dane z bilansu w tys. zł) wyniosła:

- zmiana stanu należności (nieopłacona część sprzedaży): -10 000

- zmiana stanu zobowiązań (nieopłacona część zakupu materiałów): 5 000

W związku z powyższym przepływy z działalności operacyjnej według metody bezpośredniej będą wyglądały następująco: (patrz tabele w Galerii).

Anna Korpetta, biegły rewident i Senior Associate w warszawskim biurze Rödl & Partner

Adam Frąckiewicz, starszy konsultant w warszawskim biurze Rödl & Partner

Źródło: <https://www.rp.pl/Rachunkowosc/312059996-Rachunek-przeplywow-pienieznych-jakoelement-sprawozdania-finansowego.html>